

Jugoslavenska dobrotvorna zaklada »Pasko Baburica«

Mato Mojaš

Pasko Baburica (Pascual Baburizza) za cijelog svog života pomogao je jugoslavenske naseobine u Chileu u naprednim njihovim potrebama. On je mislio na naše ljude i u svojoj oporuci koju je potpisao 8. augusta 1941. u Los Andesu, a koja je protokolirana u Valparaisu 20. augusta 1941. pred javnim bilježnikom Franciscu Javier Hurtade stoji: »Umoglažavam izvršioce moje oporuke ispuniti slijedeće naloge koji su povjerljive prirode: b) Raspodijeliti svotu od dva milijuna i pet stotina hiljada pesosa među jugoslavene, ili pravne osobe nastanjene u Chileu shodno uputstvima koja oni već poznaju.«

Izvršioći oporuke (Antonio Antonchich Craglietto — rentier Jugoslaven nastanjen u Valparaisu, Salustio Barros Ortuzar — bankar Chileanac, Carlos Cavallero Spinetto — poljoprivrednik Chileanac i Boško J. Babarović Mandinić — Jugoslaven nastanjen u Valparaisu) sastali su se u Santiagu 14. jula 1943. pred Javier Echeverria Vival, odvjetnikom i javnim bilježnikom i pred svjedocima Germán Vial Z. i Juan Fajarden. Izjavili su da su od Paska Baburice dobili uputstva na osnovu kojih treba izvršiti sedmu klauzulu, slovo B oporuke. Jedno od tih uputstava odnosi se na organiziranje dobrotvorne zaklade za potpomaganje neoskrbljenih članova jugoslavenske naseobine nastanjenih u Chileu i njihovih potomaka, s kapitalom od 2,200.000 pesosa. Ova potpora proširuje se »na potrebe ishrane, odjeće, poduke, liječničke, farmacijske i bolesničke njege, troškove pogreba i sudske obrane njegovih sunarodnjaka i njihovih potomaka.« Baburica je želio da ova institucija potpomaže jugoslavenske naseobine unutar zemlje sa ciljem da se unapređuju.

Prema ovome izvršioći oporuke osnivaju *Zakladu javne dobrotvornosti* i na osnovu izrađenih statuta ustanova dobiva naziv *Jugoslavenska dobrotvorna zaklada »Pascual Baburizza«* sa sjedištem u Santiagu.

Spomenik Pasku Baburici otkriven 16. decembra 1961. na poljskom imanju »San Vicente« u blizini LOS ANDESA — CHILE

Član treći Statuta (glava II — svrha) glasi: »Zaklada će imati kao prvenstveni cilj pomagati dobrotvornim djelima Jugoslavene i potomke Jugoslavene nastanjenih u Chileu koji shodno odredbama ovih Statuta budu dostojni ovih beneficija i, uopće, potpomagati svako djelo dobrotvornosti, poduke ili kulture jugoslavenske naseobine, a u cilju da se omogućí moralno, intelektualno i materijalno blagostanje njenih članova, bez razlike političkih i vjerskih uvjerenja. U toj namjeri moći će se:

- a) Potpomoći u novcu ili robi, za ishranu ili odijevanje, članove jugoslavenske naseobine ili njihove potomke;
- b) Snašati u cjelosti ili djelomično troškove za njihovu naobrazbu osnovnu, srednju, univerzitetsku i specijaliziranje;
- c) Ustanoviti i podržavati za njih jednu ili više stipendija pri *institutu »Pascual Baburizza«* za *poljoprivredni odgoj i istraživanja*;
- d) Omogućiti im liječničku, farmacijsku i bolesničku njegu;
- e) Potpomoći ih snositi troškove pogreba;
- f) Pružiti im pravnu zaštitu;
- g) Sagraditi mauzolej za naseobinu i
- h) izvršiti svaki drugi čin ili djelo dobrotvornosti a koji je u odnosu sa njenim općim težnjama.«

Član peti (imovina i investicije) glasi: »Osnovna imovina Zaklade bit će predstavljena sumom od dva milijuna i dvije stotine hiljada pesosa, shodno odredbama sedme klauzule, slovo B oporuke g. Pascual Baburizza Soletić, popisane u Los Andesu osmog augusta hiljadu devetsto četrdeset prve i protokolisane u Valparaisu dana dvadeset augusta iste godine pred javnim bilježnikom tog Departmana g. Franciscu Javier Hurtade i u izvršenju instrukcija datih po oporučitelju izvršiocima njegove oporuke, uručit će ovi Upravnom savjetu Zaklade. — Sačinjavat će imovinu Zaklade darovi, ostavštine ili legate koji bi u budućnosti mogle da joj se doznače i koje ona prihvati, kao i plodovi i rente njenih dobara.

Član šesti — Upravni savjet morat će investirati imovinu Zaklade u kupnju nekretnina ili prvorazrednih mobilarnih vrijednosti a koje nijesu rudarske vrednote. — Moći će također uložiti do maksimuma od 25% svog kapitala u hipotekarne zajmove na prvu hipoteku vrhu nekretnina u gradu Santiagu. Ove investicije ili ulošci morat će biti odabrani s najmanje sedam glasova većine savjetnika. — Prenos vlasništva dobara koja predstavljaju investicije Zaklade također će se morati odobriti s glasom sedmorice članova Savjeta, najmanje, i uvijek kad se s istom većinom odlučila već unaprijed nova investicija koja se ima izvesti s produktom prodaje dobara.

Član sedmi — Zaklada neće moći odrediti za ispunjavanje svojih ciljeva do likvidne rente kapitala koji sačinjava njenu početnu imovinu i ostalih dobara u koje ulaze darovi, ostavštine ili legate koje bi primala, odbijajući najmanje pet posto vrhu rečenih renta. — Ovaj dobitak morat će se podržavati kao rezervni fond u cilju predohrane rizika uslijed fluktuacije vrednota ili drugih kontigencija.

Član osmi (glava IV Upravni savjet) — Zaklada će biti upravljena i administrirana po Upravnom savjetu kojeg sačinjavaju devet članova.

Član deveti — Prvi Upravni savjet bit će sastavljen po gg. Miguel Poklepović, Pedro Obuljen, Bogdan Bogdanović, Andres Guić, Dinka D.de Leontić, doktor Ivan Garafulić, Esteban Ivović, Alberto Franičević i Antonio Vodanović, koji su bili određeni po izvršiocima oporuke Pascual Baburizza, a shodno instrukcijama koje su od njega primili.

Član deseti — Dužnost savjetnika bit će doživotna ali će prestati da je obnaša onaj koji bi izgubio slobodnu upravu svojeg imanja, tko ne bi prisustvovao, za više od četiri puta uzastopno i bez izričitog ovlaštenja Savjeta, sjednicama koji

INSTITUT »PASCUAL BABURIZZA« ZA POLJOPRIVREDNI ODGOJ I ISTRAŽIVANJA

ovaj održi, ili tko se udalji iz zemlje za više od šest mjeseci. Upraznjenja koja nastanu u Upravnom savjetu uslijed smrti ili ostavke nekog od njegovih članova, ili uslijed bilo kojeg od razloga navedenih u ranijem stavku, bit će upotpunjena po istom Savjetu uz većinu glasova preostalih savjetnika. Ako bi se zbog bilo koje okolnosti proizvela kolektivna ostavka, ili onesposobljenost Savjeta, ili nekog broja članova, što shodno ovim Statutima ne bi omogućavala savjetnicima koji ostaju na svojim dužnostima automatsko upotpunjavanje Savjeta, ovaj će biti određen ili upotpunjen, u danom slučaju, osobama koje odredi diplomatski predstavnik Jugoslavije u Chileu ili, u pomanjkanju ovoga, najviša konzularna jugoslavenska vlast akreditovana u zemlji.

Član jedanaesti — Savjetnici će obavljati svoje funkcije besplatno i jednako će biti besplatna namještenja ili komisije koje im Zaklada povjeri. — Neće moći obnašati dužnosti, namještenja ili komisije, koje su plaćene po Zakladi, rođaci savjetnika podrazumjevani u izravnom ili neizravnom krvnom srodstvu do četvrtog i po ženidbenom srodstvu do drugog stepena uključivo. Također se neće moći izabrati za dužnost savjetnika osoba koja bi bila ovim vezama povezana s nekim od savjetnika u dužnosti.

Član dvanaesti — Savjetnici će morati biti jugoslavenski građani ili čileanski potomci Jugoslavena u muškom koljenu, u bilo kojem stepenu legitimnog krvnog srodstva.

Član trinaesti — Prilikom svoje prve godišnje sjednice Upravni savjet izabrat će između sebe apsolutnom većinom glasova savjetnika u dužnosti jednog predsjednika, jednog potpredsjednika, jednog blagajnika i jednog zamjenika blagajnika, koji će to biti istovremeno i za Zakladu. Potpredsjednik i zamjenik blagajnika zamjenjivat će predsjednika odnosno blagajnika, sa svim ovlastima i obavezama, u slučaju odsutnosti ili privremene spriječenosti. Prvi predsjednik Zaklade ili Savjeta bit će Miguel Poklepović, prvi potpredsjednik Pedro Obuljen, prvi blagajnik Bogdan Bogdanović, prvi zamjenik blagajnika Andro Guić. Ovi savjetnici vršit će svoju funkciju do prve sjednice Savjeta u godini 1944., a da ne postoji prepreka da budu ponovno birani.

Član šesnaesti — Po svemu ovome što nije naročito predviđeno ovim Statutima, zaključici Upravnog savjeta moraju biti prihvaćeni apsolutnom većinom savjetnika koji su prisutni sjednici na kojoj se to zaključuje. Zaključici ili sporazumi za kupnju, prodaju, hipotekiranje ili opterećenje bilo na koji način nekretnine; za prihvaćanje ili odbijanje darova, odobrenje Statuta po kojima treba da se ravna Zaklada izmjenu prednjeg Statuta, morat će se zaključiti s najmanje sedam sporazumnih glasova savjetnika. Međutim, Savjet neće moći, čak ni jednodušno svojih članova, unijeti reforme u Statute a usmjerene izmjeni imena ili sjedišta Zaklade, kao ni ograničiti ili izmijeniti njene ciljeve označene u članu trećem. Isto tako Statut neće moći izmijeniti odredbe koje se odnose na izbor, atribucije i dužnosti samog Savjeta.

Član sedamnaesti — U slučaju da se ujednaće glasovi pri zaključku nekog sporazuma koji zahtijeva apsolutnu većinu prisutnih savjetnika, odlučit će glas onog koji predsjedava sjednici.

Statuti Jugoslavenske dobrotvorne zaklade »Pascual Baburizza« obuhvataju i druge odredbe. Priznanje Zaklade i odobrenje Statuta po kojima treba da se ravna Zaklada izvršeno je od strane Ministarstva pravde republike Chile 6. augusta 1943. godine.

U cilju unapređenja poljoprivrede i zahvalnosti zemlji Chile, Pasko Baburica u svojoj oporuci preporučuje izvršiocima da na poljoprivrednom imanju »San Vicente« u blizini Los Andesa osnuje centar za istraživanje i praktičnu primjenu istraživačkog rada u poljoprivredi, kako bi na ovom području centar naučnog rada obuhvatao sve faze sticanja znanja i prakse, od najnižih oblika i uputstava za poslove i radnje u poljoprivredi do znanstvenih istraživanja i osposobljavanja kadrova različitih kategorija, uključujući obučavanje specijaliziranih poljoprivrednika, tako da prilikom nastupanja institucije mogu prenijeti praktično i teoretsko znanje i iskustva na različitim poljoprivrednim područjima.

Na osnovu treće i pete klauzule oporuke osnovan je Institut »Pascual Baburizza« za poljoprivredni odgoj i istraživanja u 1941. godini koji se bavi radovima za opći poljoprivredni razvoj i javnu korist, na odgojno-naučnoj osnovi. Cilj Instituta je da poveća u odgojnom smislu ekonomski standard poljoprivrednika kojima treba znanje i praktične vještine za unapređenje poljoprivredne proizvodnje.

Institutom upravlja Savjet od deset članova na temelju Statuta kojeg je odobrila vrhovna vlada.

Odgojno-obrazovni rad i nastava izvodi se u osnovnoj i poljoprivrednoj školi.

Osnovna škola ove godine broji 220 učenika koji su raspoređeni u šest razreda. Gotovo svi su djeca obitelji namještenika i onih koji žive na prostranom poljoprivrednom imanju »San Vicente«. Učenici za vrijeme nastave dobivaju doručak, ručak i radno odijelo.

Poljoprivredna škola ima 180 učenika, a traje pet godina. Nakon završetka petog razreda učenici prelaze na praktični rad kojeg izvode godinu dana na poljoprivrednom imanju. Dobivaju besplatno instrukcije, hranu, liječničku pomoć, knjige i odijelo za rad. Ovu školu s praktičnom obukom završilo je do sada 125 učenika. Ovi većinom vrše funkcije i osposobljavaju druge na poljoprivrednim imanjima pridonajući sa svojim znanjem, praktičnim iskustvima i sposobnostima primjeran napredak u poljoprivredi širom zemlje.

Farma »San Vicente« ima površinu od 26.000 hektara, od kojih 1500 hektara je plodna zemlja s raznim kulturama i uređajima za navodnjavanje, 1500 hektara upotrebljava se za sijanje žitarica, krme i dijelom za ispašu stoke, a 23.000 hektara otpada na brdovite predjele s pašnjacima, na kojima se uzgajaju goveda i ovce.

Upotrebom tehničkih sredstava i agrotehničkih mjera unapređuje se rad na farmi. Posljednje dvije godine radi se na uzgajanju svilene bube. U planu je osnivanje laboratorija i gradnja industrijskog pogona. Izvodit će se razni pokusi, kao što su se i do sada izvodili na sijanju žitarica i uzgajanju raznih usjeva. Nabavit će se novi strojevi, unapredit će se stočarstvo (uzgajanje peradi) i voćarstvo. Osobito će se obratiti pažnja unapređivanju vinogradarstva, sadnji bresaka, kajsija i krušaka. Voće će se davati na tržište u svježem stanju, a izvjesna količina će se konzervirati.

Dana 16. decembra 1961. prigodom otkrivanja spomenika Pasku Baburici na poljskom dobru »San Vicente«, na 20 godišnjicu njegove smrti, predsjednik Instituta Boško J. Babarović održao je govor u kojem se osvrnuo na život Paska Baburice i na značaj ustanove koju je odbor osnovao njegovom ostavštinom.

